DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

26. maj 2005 *

I sag C-77/04,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indgivet af Cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 20. januar 2004, indgået til Domstolen den 17. februar 2004, i sagen:

Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne m.fl.

mod

Zurich España,

Société pyrénéenne de transit d'automobiles (Soptrans),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann, og dommerne N. Colneric, J.N. Cunha Rodrigues (refererende dommer), M. Ilešič og E. Levits,

* Processprog: fransk.

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: fuldmægtig K.H. Sztranc,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 8. december 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne m.fl. ved avocat M. Levis

— Zurich España ved avocats P. Alfredo og G. Thouvenin

— den franske regering ved G. de Bergues og A. Bodard-Hermant, som befuldmægtigede

— den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato P. Gentili

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 24. februar 2005,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, nr. 2, og bestemmelserne i afdeling 3 i afsnit II i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

2 Denne anmodning er fremsat i en sag om adcitation med henblik på opfyldelse af en forpligtelse anlagt af forsikringsgiverne for Société pyrénéenne de transit d'automobiles (herefter »Soptrans«) mod selskabet Zurich Seguros, nu Zurich Espãna (herefter »Zurich«) med henblik på fordeling mellem disse forsikringsselskaber af den erstatningssum, som Soptrans er pligtig at betale selskabet General Motors Spanien (herefter »GME«).

Retsforskrifter

3 Konventionens artikel 2, stk. 1, bestemmer:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.«

4 Artikel 6, nr. 2, der er indeholdt i konventionens afsnit II, afdeling 2, med overskriften »Specielle kompetenceregler«, er affattet således:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan endvidere sagsøges:

[...]

2) som tredjemand i sager om opfyldelse af en forpligtelse eller som tredjemand i andre tilfælde, ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værneting

[...]«

5 Konventionens afdeling 3, der er indeholdt i konventionens afsnit II, omfatter artikel 7-12a og har overskriften »Kompetence i forsikringssager«.

6 Konventionens artikel 7 bestemmer:

»I forsikringssager afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5.«

7 Konventionens artikel 11 har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i artikel 10, nr. 3, kan forsikringsgiveren kun anlægge sag ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område sagsøgte har bopæl, hvad enten sagsøgte er forsikringstager, sikret eller begunstiget. [...]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

8 Tvisten i hovedsagen udspringer af en ulykke, der indtrådte den 13. august 1990 på en parkeringsplads, hvor Soptrans, der er et selskab med hjemsted i Frankrig, driver virksomhed med opbevaring af nye automobiler.

9 Soptrans er forsikret for så vidt angår skade på disse køretøjer hos følgende selskaber: GIE Réunion européenne; AXA-selskaberne, der er indtrådt i rettighederne for Union des assurances de Paris; Winterthur, der er indtrådt i rettighederne for Neuchâteloise; Le Continent og Assurances mutuelles de France (for alle disse selskaber herefter »forsikringsgiverne«), der alle har deres hjemsted eller et datterselskab i Frankrig.

10 Visse af de skadede køretøjer tilhørte GME og var forsikrede hos Zurich, der har hjemsted i Spanien. Efter forlig indgået i forbindelse med en sag ved retten i Saragossa (Spanien) forpligtede Soptrans sig til at betale 120 000 000 ESP til GME i erstatning for den skade, der var påført de køretøjer, som sidstnævnte var ejer af.

11 Parallelt hermed anlagde Soptrans sag mod forsikringsgiverne ved tribunal de grande instance de Perpignan med påstand om, at disse selskaber tilpligtes at holde Soptrans skadesløs for følgerne af den sag, der er anlagt mod Soptrans ved den spanske domstol.

12 Forsikringsgiverne adciterede Zurich med henblik på opfyldelse af dennes forpligtelser ved tribunal de grande instance i medfør af artikel L. 121-4 i den franske forsikringslov, som bestemmer, at der i tilfælde af, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, sker en forholdsmæssig fordeling mellem de forskellige forsikringsgivere af det erstatningsbeløb, der skal udbetales til den sikrede. Zurich har gjort gældende, at den franske ret savner kompetence, og har gjort gældende, at retten i Barcelona (Spanien), hvor selskabet har sit hovedsæde, har kompetencen.

13 Ved dom af 2. februar 1999 fastslog tribunal de grande instance de Perpignan, at de franske retter var kompetente i medfør af konventionens artikel 6, nr. 2. Zurich

appellerede denne afgørelse til cour d'appel de Montpellier, som under hensyn til, at det i den foreliggende sag kun er de bestemmelser, der er indeholdt i konventionens afdeling 3 i afsnit II, der finder anvendelse, fastslog, at de franske retter ikke havde kompetence til at påkende adcitationssøgsmålet iværksat af forsikringsgiverne.

14 Forsikringsgiverne appellerede herefter afgørelsen til Cour de cassation og har for det første gjort gældende, at sagen om adcitation med henblik på opfyldelse af en forpligtelse, der støttes på, at risikoen er omfattet af flere forsikringer, ikke er omfattet af anvendelsesområdet for konventionens artikel 11, og for det andet, at konventionens artikel 6, nr. 2, ikke stiller som betingelse, at der er indbyrdes sammenhæng mellem den oprindelige sag og sagen om opfyldelse af en forpligtelse.

15 Da Cour de cassation under disse omstændigheder finder, at det med henblik på afgørelsen af tvisten er nødvendigt at opnå en fortolkning af konventionen, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende to præjudicielle spørgsmål:

»1) Er en sag mellem forsikringsgivere om adcitation af tredjemand med henblik på opfyldelse af en forpligtelse eller om adcitation af tredjemand i andre tilfælde, som ikke støttes på en aftale om genforsikring, men på, at samme risiko er dækket af mere end én forsikring, eller på, at der er tale om coassurance, og som henhører under området for forsikringssager, omfattet af bestemmelserne i afdeling 3 i afsnit II i Bruxelles-konventionen [...]?

2) Finder artikel 6, nr. 2, anvendelse med henblik på at udpege den ret, der har kompetencen i sager mellem forsikringsgivere anlagt mod tredjemand vedrørende opfyldelse af en garantiforpligtelse eller mod tredjemand i andre tilfælde? For det tilfælde, at dette spørgsmål besvares bekræftende: Er anvendelsen af denne bestemmelse undergivet et krav om indbyrdes sammenhæng mellem de forskellige påstande i konventionens artikel 22's forstand, eller i det mindste et krav om, at det godtgøres, at der består en tilstrækkelig sammenhæng mellem disse påstande, der viser, at der ikke er tale om, at adcitatus unddrages sit værneting?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

16 Afdeling 3 i konventionens afsnit II indeholder bestemmelserne om kompetence i forsikringssager.

17 Det følger af fast retspraksis, at det fremgår af en gennemgang af bestemmelserne i denne afdeling i konventionen, sammenholdt med forarbejderne, at bestemmelserne — hvorefter den sikrede har flere muligheder for at vælge værnetinget end forsikringsgiveren, mens adgangen til at vedtage en værnetingsklausul i sidstnævntes interesse afskæres — er begrundet i ønsket om at beskytte den sikrede, der som oftest står over for en standardkontrakt, hvis vilkår ikke længere kan forhandles, ligesom han er den økonomisk svageste part (dom af 14.7.1983, sag 201/82, Gerling m.fl., Sml. s. 2503, præmis 17, og af 13.7.2000, sag C-412/98, Group Josi, Sml. I, s. 5925, præmis 64).

18 At bestemmelserne har den funktion, at de beskytter den kontraktpart, som antages at være økonomisk set svagere og juridisk set mindre erfaren end medkontrahenten, må imidlertid indebære, at anvendelsen af de specielle kompetenceregler, der ved konventionen er indført med henblik herpå, ikke udvides til at omfatte personer, som ikke har behov for beskyttelsen (jf. Group Josi-dommen, præmis 65).

19 I den foreliggende sag har forsikringsgiverne, således som det fremgår af sagens akter, der er fremlagt for Domstolen, anlagt sag mod Zurich ved tribunal de grande

instance de Perpignan i medfør af artikel L. 121-4 i den franske forsikringslov, der gør det muligt for forsikringsgiveren, der er sagsøgt i sagen anlagt af den sikrede, under henvisning til, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, at adcitere de øvrige forsikringsgivere for at opnå deres bidrag til den forsikringssum, der skal udbetales til den sikrede.

20 Under disse omstændigheder er en særlig beskyttelse ikke begrundet, idet der er tale om forhold mellem professionelle aktører inden for forsikringsbranchen, hvoraf ingen kan anses for at befinde sig i en svagere situation end de andre.

21 Således som generaladvokaten med rette har anført i punkt 17 i forslaget til afgørelse, støttes denne fortolkning navnlig af konventionens artikel 8, 10 og 12, som klart omfatter et søgsmål anlagt af en forsikringstager, en sikret eller en skadelidt, og af konventionens artikel 11, som henviser til søgsmål anlagt mod forsikringstageren, en sikret eller en begunstiget.

22 Konventionens forfattere tog udgangspunkt i den forudsætning, at bestemmelserne i afdeling 3 i afsnit II kun skal finde anvendelse på forhold, der er kendetegnet ved en ubalance mellem parterne, og har af denne grund indført en ordning med specielle kompetenceregler til fordel for den part, der anses for den økonomisk svageste og juridisk mindst erfarne. I øvrigt har konventionens artikel 12, nr. 5, til virkning at udelukke de forsikringskontrakter, hvorefter den sikrede besidder en væsentlig økonomisk styrke, fra en sådan beskyttelsesordning.

23 Det er således i overensstemmelse med såvel de omhandlede bestemmelsers ordlyd som formål at konkludere, at de ikke finder anvendelse på forholdet mellem forsikringsgivere inden for rammerne af en sag om opfyldelse af en forpligtelse.

24 Det første spørgsmål skal derfor besvares med, at en sag mellem forsikringsgivere om opfyldelse af en forpligtelse, der støttes på, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, ikke er omfattet af bestemmelserne i afdeling 3 i konventionens afsnit II.

Om det andet spørgsmål

25 I henhold til konventionens artikel 6, nr. 2, kan en person i en sag om opfyldelse af en forpligtelse eller som tredjemand i andre tilfælde sagsøges ved den ret, hvor den oprindelige sag er anlagt, medmindre denne kun er anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værneting.

26 I hovedsagen er Zurich blevet adciteret af forsikringsgiverne ved den ret, hvor Soptrans har anlagt sag med påstand om, at disse selskaber tilpligtes at holde Soptrans skadesløs for følgerne af sagen anlagt mod denne af GME.

27 De sager, som Soptrans og forsikringsgiverne har anlagt ved tribunal de grande instance de Perpignan, skal således anses for henholdsvis en oprindelig sag og en sag om opfyldelse af en forpligtelse i den forstand, hvori udtrykkene er anvendt i konventionens artikel 6, nr. 2.

28 Denne fortolkning støttes af den af P. Jenard afgivne rapport om konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1979 C 59, s. 1, på s. 27), hvorefter en sag om opfyldelse

af en garantiforpligtelse defineres som en sag, »som sagsøgte i en retssag anlægger mod tredjemand med henblik på selv at blive holdt skadesløs for følgerne af denne retssag«.

29 Anvendelse af konventionens artikel 6, nr. 2, på den foreliggende sag afhænger dog fortsat af, om betingelsen, hvorefter sagen om opfyldelse af en forpligtelse ikke må være anlagt for at unddrage sagsøgte hans almindelige værneting, er opfyldt.

30 Som anført af såvel Kommissionen som af generaladvokaten i punkt 32 og 33 i forslaget til afgørelse, forudsætter selve begrebet opfyldelse af en forpligtelse, at der er en sammenhæng mellem de to sager ved den nationale domstol.

31 Der er en naturlig sammenhæng mellem på den ene side en sag, som anlægges af en forsikringstager mod en forsikringsgiver for at blive holdt skadesløs for følgerne af en skade, der er omfattet af forsikringsaftalen, og på den anden side en sag, som anlægges af nævnte forsikringsgiver mod en anden forsikringsgiver, som skal have forsikret samme skade, for på denne måde at fordele ansvaret mellem dem.

32 Det tilkommer den nationale domstol, hvor den oprindelige sag er anlagt, at undersøge, om der er en sådan sammenhæng, for derved at sikre, at sagen om opfyldelse af en forpligtelse ikke er anlagt for at unddrage adcitatus hans almindelige værneting.

33 Det følger heraf, at konventionens artikel 6, nr. 2, ikke kræver, at der foreligger nogen anden sammenhæng end den, som er tilstrækkelig til at fastslå, at værnetingsbestemmelserne ikke omgås på utilbørlig måde.

34 Det skal i den forbindelse tilføjes, at konventionens artikel 6, nr. 2, med hensyn til sager om opfyldelse af en forpligtelse begrænser sig til at opstille en regel om, hvilken ret der har kompetencen, men derimod ikke opstiller en regel om selve betingelserne for at admittere indstævningen, og at man med hensyn til de processuelle regler må henholde sig til de regler, der er gældende for vedkommende nationale domstol (dom af 15.5.1990, sag C-365/88, Hagen, Sml. I, s. 1845, præmis 18 og 19).

35 Der må ved anvendelsen af nationale regler imidlertid ikke gøres indgreb i konventionens effektive virkning. Den nationale domstol må ikke bringe formalitetskrav i henhold til national ret i anvendelse på en sådan måde, at de begrænser anvendelsen af konventionens kompetenceregler (Hagen-dommen, præmis 20).

36 I lyset af ovenstående bemærkninger skal det andet præjudicielle spørgsmål besvares med, at konventionens artikel 6, nr. 2, finder anvendelse på en sag om opfyldelse af en forpligtelse, der støttes på, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, for så vidt som der er en sammenhæng mellem den oprindelige sag og sagen om opfyldelse af en forpligtelse, der gør det muligt at fastslå, at der ikke er tale om omgåelse af værnetingsbestemmelserne.

Sagens omkostninger

37 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **En sag mellem forsikringsgivere om opfyldelse af en forpligtelse, der støttes på, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, er ikke omfattet af bestemmelserne i afdeling 3 i afsnit II i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse, ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse.**

2) **Nævnte konventions artikel 6, nr. 2, finder anvendelse på en sag om opfyldelse af en forpligtelse, der støttes på, at samme risiko er omfattet af flere forsikringer, for så vidt som der er en sammenhæng mellem den oprindelige sag og sagen om opfyldelse af en forpligtelse, der gør det muligt at fastslå, at der ikke er tale om omgåelse af værnetingsbestemmelserne.**

Underskrifter